על לפוטרופית. פוטרה בכתיבה זאת מלפוטרופוס מס יוסיבנה חנוניות אבל מס פגמה כתובתה לתנן במתני'[1] הספוגמת כתובתה לא תפרע אלא בשבועה לא נפטרה מלשבועה ע"י מגלי זה דכי פטר לה מלשבועה דקא רמי הוא עלה אבל שבועה היא גרמה לגבאה לא פטר לה: **על הפוגמת.** וכ"ש מלשבועת לפוטרופית דמכל שבועה פטרה: **לימרה לשמעתא.** הך לתקפתא בגמלא למ"ד כו' לומדים קמיה דרב חסדא: **כשוב לי דלא משבעת לי.** ומיגו דרמית לנפשה תבעה ליה פטור כל שבועות: **לימון להא מפגיעו.** להא דרב יהודה לריש לתיתי מתניתין דלא פריש הא כהי שבועה מיירי ולפלוגתיה דר"ג וסבריתו דרב יהודה מדר"ג פליג וקסבר לכו: **לימן.** לסיפא דמתני' מתניון לה דמיירי בשבועת לפוטרופין בהדיא דקתני[2] ואם נעשית לפוטרופית ודר"ג לגו לפלוגתא דרב יהודה לתמר לגו לפירושא דריש לתמר ורב מתנא פליג מדרב יהודה בסיפא הכי לפוטרופוס קאמר לשעבר אבל בפוגמת כולהו מודו דפטרה דשבועה הבאה לה ע"י נכסיו היא: **שעבר מאי עבידתיה.** כלומר עד מתי קרוי לשעבר דלא לימרינן נכסי דיתמי ניתבו ואין תנאי שלו מועיל בהן: **אבל בין מיפה לקבורה.** כגר רמו נכסי קמי יתמי ואין תנאי שלו מועיל בהן אבל לא ע"י נכסיו באה לה: **לגרגא.** לפרוע למלך כסף גולגלתא דיתמי: **ולמזוני.** מזון המשה והבנות והיתומים: **ולקבורה.** לקבורת המת או היתומים: **מזגינן.** נכסי דיתמי בלא אכרזתא שלין אכרזתא אבל ומתון לגבר וה"ג לא משבעינן על אותה מכירה דל"ת שלא מזלזל ותפסידתן ומגלגלת שבועת שקר: **דלא נדר דלא שבועה.** אם כתב לה לשון זה: **נקי נדר: מנקים משבועתא.** מדין שבועה: **נקי נפשך משבועתא.** אם יחשדון השבעי להם: **אבל מה לעשה.** לגלוסם יוכלין משביעין אותה אם מת הוא והיא נפרעת מהם: **ואיכא לאחרי נה.** להא לתנא שאול בן אימא מרים מתניתא [ולא אמרו לה בלשון שמועתא לתמוה כלאחרין לתמר שמואל מתניתא] היא ואמר שמואל אלא לתנא קמא שבועת שקר: **מתני' הפוגמת כתובתה.** כלאחרים ומזיל בתרתי גופה: **לא תפרע.** השתא וגמ' מפרש טעמא: **עד לאחד מעידה בו'.** גמרא מפרש טעמא: **מנכסים משועבדים.** משום דאי הוה גבי מן הלוה גופיה והוה טעין לוה לשתבע לי דלא פרעתיך אמרינן בשבועה[3] דמשבעינן ליה ואי לא טעין לא טעינן ליה הואיל ונקיט שטרא אבל בשבועה לקוחות מן טעינן דלמא אי הוה גבית מן הלוה הוה טעין לך לישתבע לי דלא פרעתיך ובעית מישתבועי השתא מן טעינן דפתא פיך לאלם הוא ומנכסי יתומים ונפרעת שלא בפניו כולהו משום הכי טעמא:

אלא למ"ד כו' איהי מי הות ידעה דמותיב לה **אפוטרופיא.** ומין להקשות דלדידיה ליכא לאוקמי מתניתין כשהיה כבר לפוטרופית ולכך היא מועלת מן הבעל לפוטרה דמאי דוחקין לאוקמא מתני' בשבועת לפוטרופית ולומר דלא מיירי מתני' בכל ענין אפילו לא נעשית עדיין לפוטרופית דסתמא דמילתא שכתב לה בשעה שכונסה:

לברגא ולמזוני. פי' בקונטרס לכרגא של יתומים וקשה דמשמע הא לאחר לכרי היתומין מכריזין והא ליתא מדפריך בריש פרק שור היתומין (ערכין כב. ושם) למ"ד אין מוקקין לנכסי יתומין אלא לשטר שיש בו ריבית מן המשנה דשור היתומין ל' יום ומכריזין כו' דלמא הכי הכרזה לא לפרוע לבעל חוב אלא כשמוכרים לשאר נכסי יתומין לכך נראה לפרש לכרגא של אחר לפרוע כסף גולגולת אלא כמו שהיה הבעל עושה דבכלל מזוני הוא: **[אפי' בין מיתה לקבורה.** מה שפי' בקונטרס אלא זוזה אין נראה דמ"מ משמע אלא עיכבה משלשה בידה אלא כמו שמפרש בירושלמי אלא תניא מת מוטל ותלך לצית מציה והשתא נמי שפיר דמייתי לכרגא ולמזוני ולקבורה דמזגינן בלא אכרזתא משום כבוד המת]: **ולקבורה.** הא לא לשטרין למימל אלא יניח מציהן מוטל בזיון עד שיעמדו ויכריזו אלא אם לוו לצורך קבורה מזגינן לצורך זה אחוב בלא הכרזה אלא תהא מכשילו לעתיד: **מנכסי יתומים לא תפרע אלא בשבועה.** תימה אמאי לא הקשה מהך משנה למ"ד בריש פרק שור היתומים (ערכין כב. ושם) אין מוקקין לנכסי יתומים אלא"כ ריבית אוכלת בהן דהך לא הוה אלי לאוקמה כגון שיש ריבית דלמשני להכי לא לתין נפרעין מנכסי יתומים אלא מן המזיבורית (ניטין נ.) יתומים שאמרו לתין נפרעין אלא מן הזיבורית קטנים או לפילו גדולים: **מקשים** הא לתנן בהשולח (ניטין דף לד: ושם) אין אלמנה נפרעת מנכסי יתומים אלא בשבועה ופריך מאי מיריא אלמנה כו' ומאני לאלמנה אלטריך ליה משום חינא והשתא אמאי אלטריך למיתני הא תניא לה הכא ולעיל (דף פב.) נמי גבי היה עליו כתובת אשה ובע"ח תנן שכולן לריכין שבועה וי"ל דאלטריך למיתני השתא תוקמה מתניתין דהכא בגרוסא אבל באלמנה לא תבעי שבועה משום חינא ואע"ג דגרוסא בעיא נמי מן כדאמר לקמן בפרק אלמנה (דף פז:) מ"מ לא בעיא מן כמו אלמנה והא לא תקשי מתניתין דהכא אמאי אלטריך למתני דהכא תנא לה בהדי הכי לתין נפרעין אלא בשבועה:

כתובתה כיצד היתה כתובתה אלף זוז ואמר לה התקבלת כתובתיך והיא אומרת לא התקבלתי אלא מנה לא תפרע אלא בשבועה [ה]עד אחד מעידה שהיא פרועה כיצד היתה כתובתה אלף זוז ואמר לה התקבלת כתובתיך והיא אומרת לא התקבלתי ועד אחד מעידה שהיא פרועה לא תפרע אלא בשבועה [ו]מנכסים משועבדים כיצד מכר [ז] נכסיו לאחרים והיא נפרעת מן הלקוחות לא תפרע אלא בשבועה [ח]מנכסי יתומים כיצד מת והניח נכסיו ליתומים והיא נפרעת מן היתומים לא תפרע אלא בשבועה [ט]ושלא בפניו כיצד הלך לו למדינת הים והיא נפרעת שלא בפניו אינה נפרעת אלא בשבועה

על אפוטרופיא שנעשית בחיי בעלה ר"נ אמר רבה בר אבוה על הפוגמת כתובתה אזל רב מרדכי אמרה לשמעתא קמיה דרב אשי בשלמא למ"ד על הפוגמת כתובתה דמסקא אדעתה דלמא מצטרכי לי זוזי ושקילנא מכתובתאי וא"ל כתוב לי דלא משבעת לי אלא למ"ד על אפוטרופיא שנעשית בחיי בעלה איהי מי הות ידעה דמותיב לה אפוטרופיא דאמרה לי' כתוב לי דלא משבעת לי א"ל אתון אהא מתניתו לה אנן אהא מתנינן לה הלכה מקבר בעלה לבית אביה או שחזרה לבית חמיה ולא נעשית אפוטרופיא אין היורשין משביעין אותה ואם נעשית אפוטרופי' יורשין משביעין אותה על העתיד לבא ואין משביעין אותה על שעבר שעבר מאי עבידתיה א"ר יהודה אמר רב על אפוטרופיא שנעשית בחיי הבעל אבל בין מיתה לקבורה משבעינן לה [א]ורב מתנא אמר אפילו בין מיתה לקבורה לא משבעינן לה [ב]דאמרי [ג] נהרדעי לכרגא ולמזוני ולקבורה מזבנינן בלא אכרזתא אמר רבה א"ר חייא דלא נדר ודלא שבועה הוא אינו יכול להשביעה אבל יורשין משביעין אותה נקי נדר נקי שבועה בין הוא ובין יורשין אין משביעין אותה ה"ק לה נקי נפשך בשבועתא שלה ר' זכאי למר עוקבא בין דלא שבועה בין דנקי שבועה בין דלא נדר ובין דנקי נדר [ד] בנכסי הוא אינו יכול להשביעה אבל יורשין משביעין אותה מנכסיא אילין בין הוא ובין יורשיו אין משביעין אותה אמר רב נחמן אמר שמואל משום [ג]אבא שאול בן אימא מרים בין דלא שבועה בין דנקי שבועה בין דלא נדר ובין דנקי נדר בין מנכסי ובין מנכסיא אילין בין הוא ובין יורשיו אין משביעין אותה אבל מה אעשה שהרי [ג]אמרו חכמים הבא ליפרע מנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה ואיכא דאמרי לה מתניתא אבא שאול בן אימא מרים אמר בין דלא שבועה בין דנקי שבועה בין דלא נדר ובין נקי נדר בין מנכסי ובין מנכסיא אילין בין הוא ובין יורשיו אין משביעין אותה אבל מה אעשה שהרי אמרו חכמים הבא ליפרע מנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה אמר רב נחמן אמר שמואל [ג]הלכה כבן אימא מרים: **מתני'** [ד] הפוגמת כתובתה לא תפרע אלא בשבועה עד אחד מעידה שהיא פרועה לא תפרע אלא בשבועה [ה] מנכסי יתומים ומנכסים משועבדים [ו] ושלא בפניו לא תפרע אלא בשבועה [ז] הפוגמת

ר"ש

מסורת הש"ס

ה) נקמן ק: ניטין נב: ב"מ קה:, ו) [נקמן פח:], ג) [ניטין לד: ב"ב ה: לג. ועי' תוס' ב"ב ה: ד"ה אע"ג], ד) שבועות מה., ה) שם מה. ערכין כב:, ו) [כאן להלן], ז) [לעיל פו:], ח) לף מג.

הגהות הב"ח

(א) גמ' ר' זכאי למר עוקבא וכו' ורבין דנקי נדר מנכסי: (ב) שם עד ל' מעידה שהיא פרועה לא תפרע אלא בשבועה **מנכסים משועבדים ומנכסי יתומים והנפרעת אלא בפניו לא כ"ע:** (ג) שם כיצד מכר כל נכסיו:

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת.

תוספות רי"ד

ה"ז משביעה כ"ז שירצה לא הושיבה חנונית ולא מינה אפוטרופא אין יכול להשביעה ר"א אומר אע"פ שלא הושיבה חנונית ולא מינה אפטרופיא משביעה כ"ז שירצה שאין לך אשה שלא נעשת אפוטרופיא שעה א' בחיי בעלה על פלכה ועיסתה: א"ל אין אדם דר עם נחש בכפיפה ואין הל' כר' אליעזר דקי"ל יחיד ורבים הלכה כרבים. (ופ' הרב שאע"פ שא"י להשביעה על פ"ו אם משביע' על האפוטרופס' ועל החנונית יכול לגלגל עלי' גם על פ"ו) ירושלמי שברה כלים מה את עבדת לה כש"ח או כש"ש אמרת מסתברא אפי' כש"ח [אינה] אם כן אין אתה אומר אין שלום לעולם בביתי: **מתני'** כתב לה נדר ושבועה א"ל עליך א"י להשביעה אבל משביע הוא את יורשי' ואת הבאים ברשותה נדר ושבועה א"ל עליך ועל יורשיך ועל הבאים ברשותך א"י להשביעה ולא את יורשי' ולא הבאים ברשותה אבל יורשים משביעים אותה ואת יורשיה ואת הבאים ברשותה נדר ושבועה א"ל עליך ולי ועל יורשיך ועל ה"ב לא הוא ולא יורשיו ולא הבאים ברשותו משביעים אותה ואת יורשיה ואת הבאים ברשותה. הלכה מקבר בעלה לבית אביה או שחזרה לב"ח ולא נעשת אפוטרופיא אין היורשין משביעין אותה ואם נעשת [אפטרופיא] היורשים משביעים אות' לעתיד לבא ואין משביעין אותה לשעבר: כתב לה נדר ושבועה וכו'. פי' נדר שנודרת יאסרו עלי כל פירות שבעולם כקונם אם עכבתי משלך כלום כדאמרינן במסכת ניטין (בהניזקין) [בהשולח] נמנעו מלהשביעה התקין ר"ג הזקן שתהא נודרת ליתומים כל מה שירצו וגובה כתובתה. א"י להשביעה בגמ' מסיק ששום שבועה א"י להשביעה בין אם עשאה אפוטרופא דהיא רמו עליה בין אם היתה פוגמת כתובתה דתנן לקמן הפוגמת כתובתה ל"ת אלא בשבועה והשתא דפטרה מן השבועה שום שבועה א"י להשביעה ואם גירשה ובאה לגבות כתובתה ממנו תגבה בלא שבועה וה"ה אם טוען עליה פרעתיך שמן הדין היה להשביעה אע"פ ששטר כתובה קיימת כדאמר ר"פ בשבועות (מא) האי מאן דאמר שטר פרוע הוא משביעין ליה למלוה. הכא כיון דפטרה מן השבועה אי"ל אלא גובה בלא שבועה. אבל משביע הוא וכו'. פי' אע"פ שהתנה עם אשתו ופוטרה מן השבועה וזיכה לגבות ממנו כתובתה בלא שבועה. אין יורשי' והבאים ברשותה דהיינו אם מכרה כתובה לאחרים אין יכולים לומר לו אחרי שהתנית עמה לגבות בל"ש גם אנו הבאים מכחה נגבה ממך בלא

תוספות רי"ד (המשך)

שבועה כאשר התנית עמה שהוא א"ל לאשתי עשיתי זה הכבוד שתגבה ממני בלא שבועה אבל לכם איני חפץ לעשות כבוד זה ואין תנאי האשה מועיל לא ליורשי' ולא ללקוחות הבאים מכחה. אלא אם באין יורשי' לגבות כתובתה ממנו כגון שגירשה ולא הספיקה לגבות כתובתה עד שמתה או שמכרתה לאחרים ובאים לתובעו יכול הוא להשביען בכל ענין שנופלת עליהן שבועה שאם אומר להם פרעתי אתכם והן פוגמין כתובתן לא פרעתנו כ"א כך וכך נשבעין כדין המפגם שטרו ואם טוענין כי לא פרעתנו כלום נשבעין כדין דר"פ. ואם טוען עליהם כי פרעתי אתכם או אמכם גזלתני כשמיניתיה אפוטרופוס על נכסי נשבעים לו שבועת היורשים שלא פקדנו בשעת מיתתה ולא אמרה לנו מקודם לכן ולא מצאנו בין שטרותי' ששטר כתובת' פרוע וגם הלקוחות נשבעין כמו כן שלא פקדנו ולא אמרה לנו ששטר כתובתה פרוע או שגזלה אותך: נדר ושבועה אין לי עליך ועל יורשיך וכו'. פי' אע"פ שהתנה עם אשתו ופטרה מן השבועה וגם פטר יורש' והבאים ברשותה התנאי הזה אינו מועיל אלא כשבאים לגבות ממנו אבל אם מת הוא ונפלו נכסיו לפני היורשים והיא באה לגבות כתובתה מן היורשין אין תנאי אביהן מועיל לה ולא מציא למימר אתם מכח אביכם באים והרי אביכן פטרני וכמו שלא ה' הוא רשאי להשביעני כך אין אתם רשאין להשביעני אלא אומרים לה תנאי הזה לא הועיל אלא כשהיו הנכסים בידו אבל עכשיו שבאו ברשותנו אינו מועיל תנאי אלא אנו יכולים להשביען שלא פרעך אביהן כדין כל אלמנה הבאה ליפרע

מנכסי יתומים ואם היתה אפוטרופא בנכסי בעלה יכולים להשביעה שלא גזלה את אביהן באותו האפוטרופות וכ"ש אם טוענים עליה שפרענוך שחייבת לישבע וכן אם מתה היא ולא הספיקה לגבות כתובה מהן ובאים יורשיה לגבות מהן משביעין אותם שבועת היורשין שלא פקדנו אמנו. ובפ' כל הנשבעין (דף מח) מקשה תלמודא מהכא למ"ד אין אדם מוריש שבועה לבניו.

עין משפט נר מצוה

מג א מיי' פ"ט מהל' טוען ומסופין הלכה ד טוש"ע חו"מ סימן צ"ח סעיף ה:

מה ב מיי' פי"ב מהל' מישות הלכה ט"ז ופי"ח הלכה כ ופי"ב מהל' מלוה ה"ל יא ממנ עשין מח ולד ולי טוש"ע חו"מ סי' ע סעיף ה ופי' קג סעיף כה וסי' קד סעיף ג וסי' קיב סעיף ו וטוש"ע ח"מ סי' קט סעיף ג:

מו ג מיי' פי"ח מהל' מישות הלכה יט טוש"ע חו"מ סימן צח סעיף ו:

מז ד מיי' פי"ז מהל' מלוה הלכה ופי"ד מהל' מלוה הלכה ג ממנ עשין מח ולד טוש"ע חו"מ סי' פ סעיף ז וטוש"ע ח"מ סי' כו סעיף ג:

מח ה מיי' שם ופט"ז מהל' מישות הלכה טו טוש"ע חו"מ שם סעיף ח וט"מ שם סעיף ה:

מט ו מיי' פט"ז מהל' מישות הלכ' כ ופכ"ב מהלכות מלוה הלכה י טוש"ע חו"מ שם סעיף ט וט"מ סי' קיב סעיף ד:

נ ז מיי' פט"ז מהל' מישות הל' יט ופי"ד מהל' מלוה הלכה ג ממנ שם טוש"ע חו"מ שם סעיף ג וטוש"ע ח"מ סי' קח סעיף ג וז"ו:

נא ח מיי' פט"ז מהל' מישות הלכה טו ופי"ב מהל' מלוה הל' ג ופי"ד שם הל' ג ממנ שם טוש"ע חו"מ שם סעיף י וטוש"ע ח"מ סי' קו סעיף ג: